

הם נבחרו על-ידי „העולם הזה“ תוך בחינת כל מאורעות השנה.

אנשי השנה

תשמ"ב

העולם

רגן: מישחק חדש

בראשית תשמ"ב נראה רונלד רגן בישראל כנשיא חלוש, הסרדיעה, בור בענייני העולם, אשר קל להובילו באף. מנחם בגין סמך על שר-החוץ האמריקאי אלכסנדר סנדרר הייג, שאכן יעשה זאת, מול פני מזימותיו של שר-ההגנה קספאר ויינברגר. לעיני ישראל הצטייר מחזה סורמי, שבו עמד היינברגר מול ויינברגר-המון, ובתוך המלך רגן-אחשוורוש, השיכור הטיפש.

בסוף תשמ"ב היתה תדמיתו של רגן בישראל שונה לחלוטין. לא היה עוד ברור מי הובילו את מי באף — הישראלים את האמריקאים, או להיפך.

לאריאל שרון היה נדמה שהוא הצליח לגרור את האמריקאים למלחמה שלו בלבנון, וכי השיג את הסכמתם להרפתקה שבאה כולה לשרת את האינטרסים הישראליים. ואכן, האמריקאים הניחו לצה"ל להשתמש בנשק האמריקאי בניגוד לחוק האמריקאי. הם חיפו על ישראל על-ידי הפעלת הווסו האמריקאי במועצת-הביטחון, פעם אחרי פעם. הם הניחו לשרון לפעול במשך חודשים ושבע — עד ליום החמישי השחור, שבו הנחית שרון מהלומת-תופת על בירות הנצורה.

ואז, לפתע, השתנה המחזה כולו בצורה מוזרה. וגם דמותו של השחקן רגן השתנתה תכלית שינוי. רגן תבע לדבר עם בגין. בגין התחמק, ואז התגלה לפתע רגן חדש. הוא ירד על בגין בחימה שסוכה, הציג לו אולטימטום מוחץ, שסיים תוך דקות לא רק את ההפצצה — אלא למעשה את המלחמה כולה.

רק בתום המלחמה התגלה המישחק האמריקאי במלואו — והתברר כי היה רחוק מלהיות טיפשי. הפתאים במישחק לא היו רגן ואנשיו, אלא שרון ובגין. אחרי שהישראלים פלשו ללבנון, בהסכמת האמריקאים, וסינו את הדרך לשלטון ימני פרו-ישראלי, התברר כי השליטן אינו פרו-ישראלי כלל, אלא פרו-אמריקאי. הגשנו לכך את לבנון על סף כסף, אמר בגין במרידות לשגריר האמריקאי, ואכן, על-ידי האולטימטום האמריקאי לישראל, שהפסיק את המלחמה, רכשו האמריקאים יוקרה חודשה בעולם הערבי. מאחר שהאמריקאים השליכו את יהבם על המלך חוסיין, נגד אש"ף, שירת גם סילוק אש"ף מביירות את האמריקאים.

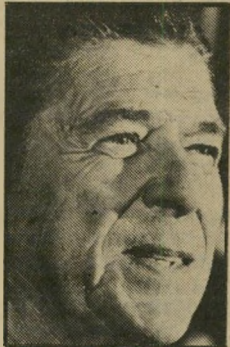
בנאום דרמאטי, קשוח ונמרץ, הודיע רגן על תוכניתו החדשה. הוא גם גילה כי הכין את התוכנית הזאת באמצע המלחמה. כאשר היה נדמה לשרון ולבגין שהם נהנים מתמיכה מלאה של האמריקאים התמימים. באותם הימים שלח רגן בסתר את שליחיו למדינות הערביות, מאחורי גבו של בגין, השיג את הסכמתן ליחמתו. עיקרה היו הפסיק ממטרות-המלחמה של בגין ושרון: הוצאת הגדה הרצועה מידי ישראל, העברת השליטן לידי חוסיין, ניהול משאומתן על ירושלים המיוחדת, וקודם כל — הקפאה מיידידת של ההתנגלויות האמריקאים גם לא הסתירו כי יעדם המיידי הוא הפלת שילטונו של בגין עצמו, והחלפתו בשלטון המערך.

בסוף תשמ"ב היה הכל מוכן לעימות סניס-אל-פנים בין בגין ורגן.

ליד הנשיא האמריקאי פעלה קבוצה מלוכדת, שבאה כולה ממקום אחד: הנגלת חברת-ענק, שיש לה קשרים הדוקים עם סעודיה, אל ויינברגר הצטרף שר-החוץ החדש, ג'ורג' שולקי, ואל שני אלה, בעלי השמחת הגרמניים, הצטרף בעל שם ערבי: פיליפ חביב, הדיפלומט הנוקשה, שכפה על שרון ובגין את התנאים לנסיגה-בכבוד של כוחות אש"ף מביירות.

בהשוואה למישחק אמריקאי זה התגמדו שאר מאורעות תשמ"ב בעולם, ובכללם מלחמה בגרמה במשך כמה שבועות להתרגשות רבה. אחרי שהארגוניים כבשו בלי קרב את אייטוקלנד — הקרויים בשפתם איי-מאלווינאס — שיגרה מרגרט תאצ'ר, מן מהדורה בריטית של גולה מאיר, כוח-משלוח ימי שכבש את האיים בחזרה במיבצע שהעמיד בספק את יעילותם של חילות-הים המודרניים, לפחות בעל לפני הים.

באל-סלוואדור נמשך הרצח ההרדי, אך העולם מאס בוזעות אלה וכימעט שכח אותן. תשומת-לב עולמית רבה יותר הוקדשה לפולין, שם ניסו שרדי סולידריות, התנועה הרמנטית של שוחרי החרות, חסידיו של לך ואלנפה העזרו, לשוא לפרוק את עול המיפשל הצבאי הקומוניסטי.

רק תופעה אחת היתה חשובה מכל המלחמות המרידות — השפל הכלכלי המחמיר הולך בעולם המערבי, מארצות-הברית ועד גרמניה, הוא עלול להשפיע בשנה הקרובה, על דרך העולם כולו.

המרחב

ערפאת: עוף החול

כמו עוף-החול האגדתי, הנשרף והקם מן האפר של עצמו, חזר יאסר ערפאת למרכז המאורעות בעולם הערבי אחרי שיצא מביירות.

האיש שהיה צריך להיות גמור, על פי הודעותיו היזמיות של אריאל שרון, נראה בסוף תשמ"ב במצב בלתי-גמור מאוד.

בביירות עלה ערפאת בכבש של אוניית-הפינוי, שהור ציאה איתו מן העיר הנצורה, וסימן בידו את האות „רי“. כעבור כמה ימים ירד בכבש המטוס בפאס אשר במארוקו — ומישלחת של מלכים ונשיאים ערביים הצטופפה למרגלותיו. ערפאת התחבק עם כולם, עמד דום למשמע ההמנון הפלסטיני, שהושמע לראשונה בנסיבות כאלה, ועמד על פני משמר-כבוד, לצד חסן ה-2, מלך מארוקו, כשתותח-מארוקו רועמים במסגרת כבוד, כפי שתותח-צה"ל רעמו בביירות.

ערפאת התקבל בוחצידת הפיסגה הערבית כמצנח, כגיבור ההמונים של העולם הערבי, כמי שעצר את מכות-המלחמה הכבירה של צה"ל והצליח יותר מכל צבאות-ערב גם יחד, אם סברו איש-השנה אריאל שרון ואיש-העולם רונלד רגן כי ערפאת גמור — נראה כי בשנת תשמ"ג מצפה להם הפתעה מרה. כמקדמה על כך הוזמן ערפאת, בימים האחרונים של תשמ"ב, לפגישה עם האפיפיור.

מלחמת-הלבנון המחישה את כל החולשות של העולם הערבי בשלב היסטורי זה, אחת הסיבות שהעלו את דמותו של ערפאת היתה נעוצה בעובדה שכל מדינות-ערב נטשו את הפלסטינים במלחמתם, וכי אף אחת מהן לא היתה מסוגלת לנקוף אצבע למענם. עובדה זו הורידה את יוקרתם של כל המנהיגים הערביים גם יחד, לעומת יוקרתו של ראש-אש"ף.

לשיא הצחוק הגיע מועמד קד"אפי הלובי, ששלח במלחמה שדר לערפאת, ובו תבע ממנו להילחם עד מוות. ערפאת השיב לו באיגרת שהיתה כולה כתובה ברוח של אירוניה מרה, המהולה בבוז. הוא רמז על אי-נכונותו של קד"אפי עצמו, וכל שאר השליטים, להתייצב בשדה-הקרב. קד"אפי בלע את העלבון הצורב לא הרבה יותר טוב היה מצבו של האספס'פ אל-אסר הסורי. אמנם, חייליו לחמו היטב בלבנון, לפחות על הקרקע, אך בשיא המערכה הוא הסכים להפסקת-אש עם אריאל שרון, שלא כללה את הפלסטינים. הוא הפקיר אותם לגורלם. באותו רגע איבד את עולמו. בסוף תשמ"ב התעלם ממנו ערפאת במופגן, וסירב לקבל את מרותו על התנועה.

יותר טוב היה מצבו של האלד מלך סעודיה. הוא היה השליט היחיד שניסה לפעול, לפחות בדרכים מדיניות ומרצות, לטובת הפלסטינים הנצורים בביירות. הוא מילא תפקיד חשוב במאמץ הדיפלומטי של פיליפ חביב, שהביא בסוף לנסיגת כוחות-אש"ף ללא כניעה והשפלה. אולם חולשתה של סעודיה נחשפה במלחמה במלואה. היא לא היתה מסוגלת להפעיל את נשק-הנפט, מפני ששפעי-הנפט בעולם היקה את להב החרב הזאת. בסוף תשמ"ב היו קיימות הערכות שונות לגבי עתיד שוק הנפט — של סעודיה בשנה הבאה יהיה תלוי בשאלה איזו מן ההערכות היא הנכונה. אך ניצחון סער דיה בוועידת-הפיסגה בטאס הוכיח כי בעולם הערבי כור-זה רב מאוד.

פדאם חוסיין העיראקי נשאר מסובך במלחמה באיראן, שהוא עצמו פתח בה. מול-המלחמה פנה נגדו, הוא עמד מול פלישה של הצבא האיראני המנצח. האיית-אללה האיראני, רוח-אללה חומייני, איש-השנה תשל"ט, הפך את הדחת חוסיין עצמו למטרת-המלחמה העיקרית שלו. לפי אחת הגירסות, מילא סדאם חוסיין תפקיד חשוב בהתלקחות מלחמת-הלבנון — על-ידי שיגור הטרוויסטים של אברנידאל להתגקש בחייו של השגריר הישראלי בלונדון — במאמץ נואש